

"İmanımızı taklitten tahkike ve tahkikten ilmelyakîne ve ilmelyakînden aynelyakîne ve aynelyakînden hakkalyakîne iblağ ediyor." Hakkalyakîni nasıl anlayabiliriz?

"İşte bizim seyyah diyor ki: Elhamdülillâh, her yerde aradığım ve her şeyden sorduğum Hâlıkımın ve Mâlikimin vücub-u vücuduna ve vahdetine şehadet eden otuz üç hakikati gördüm ve dinledim. Her bir hakikat, Güneş gibi parlak, karanlık bırakmaz. Dağ gibi kuvvetli ve sarsılmaz. Ve her biri tahakkukuyla vücuduna gayet kati şehadet eder ve ihatasıyla vahdetine gayet zahir delalet eder. Ve sâir erkân-ı imaniyeyi dahi içinde kuvvetli ispat etmekle beraber, mecmuu hakikatlerin icmaı ve ittifakı, imanımızı taklitten tahkike ve tahkikten ilmelyakîne ve ilmelyakînden aynelyakîne ve aynelyakînden hakkalyakîne iblâğ ediyor."⁽¹⁾

"**Hakkalyakin**" tabiri imanın esaslarını gözle görmek anlamında değil, bütün hissiyatıyla hissederek iman etmek anlamına geliyor.

Hakkalyakin gözle görüyor, elle tutuyor gibi **ikan** (*bir şeyi kesin bilmek*) anlamına geliyor. İman gayba yapılır ve imanın değer ve anlamı imtihan ölçüleri içinde gaybi bir şeye inanmak ve bu inanma konusunda da asla şüphe ve vesveseye düşmemektir.

İşte **ilmelyakin**, **aynelyakin** ve **hakkalyakin** gibi tabirler gözle görüyor gibi ikan ve imanın aşağıdan yukarıya doğru kuvvetli ve şiddetli mertebeleri oluyorlar.

Cennet ve cehennemi bizzat göz ile görüp sonra iman etmenin imtihan açısından bir değeri kalmıyor. Görmek, gayba iman etme faziletini yok eder. Akli kabule ve iradeyi teslime mecbur ediyor. Oysa Allah birçok ayetinde gayba iman etmenin faziletinden bahsediyor.

"Onlar -o muttakiler- gayba iman ederler." (*Bakara, 2/3*)

"İhsan; Allâh'a, onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da o seni mutlaka görüyor." (*Müslim, İmân, 1, 5; Buhârî,*

Îmân, 37; Tirmizî, Îmân, 4; Ebû Dâvûd, Sünnet, 16)

Allâh'a iman ve ibadet ancak Allâh'ı görmezken, gaybda iken esas ve makbuldür. Ölümden sonra gayb âlemi bütün güzelliği ile meydana çıkınca; **“Şimdi inandım.”** demek değersiz ve manasızdır.

Nitekim Firavun; Hazret-i Musa'nın riyasetinde Mısır'ı terk eden İsrailoğullarının peşinde, yarılan denizden geçerken, birden dalgalar arasında kaldı; boğulma anında, açılan perdelerde hakikati görünce;

“Gerçekten, İsrailoğullarının inandığı İlâh'tan başka ilâh olmadığına ben de iman ettim. Ben de Müslümanlardanım, dedi.” (*Yûnus, 10/90*)

Fakat Cenâb-ı Hakk'ın cevabı acı oldu:

“Şimdi mi (iman ettin)! Hâlbuki daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuşsun.” (*Yûnus, 10/91*)

Hakkalyakin, mevcut-u meçhul olan Allah'ın varlığı ve birliğine gözle görüyormuşçasına iman ve ikan etmektir. Yani **"perde-i gayb açılrsa imanında zerre miskal bir ziyadeleşme olmayacak kadar muhkem bir imana sahip olmak"** anlamına geliyor hakkelyakin.

'**Eğer perde-i gayb açılrsa yakinim ziyadeleşmeyecek.**' diyen İmam-ı Ali (r.a) bu veciz ifadesi de meseleye ışık tutmaktadır.

Hazreti Ali (r.a), bu sözünde **"Gaybın üstündeki maddi perdeleri çekilse, imanım da bir artış olmaz."** diyerek, kâinatın ve maddi alemin üstündeki tevhit nakışlarının berraklığına ve katiliğine işaret ediyor. Allah kâinat sanatı üzerine öyle imza ve mühürler atmış ki, insan bu imza ve mühürlere bakarak hem tevhide hem de imanın diğer rükünlerine kati ve şeksiz inanabilir. Hatta görür gibi bir iman getirebilir demektir.

İlave bilgi için tıklayınız:

- ["Yakîn" ne demektir? "İlmelyakîn", "aynelyakîn" ve "hakkalyakîn" arasındaki fark nedir?](#)

1) bk. [Şualar, Yedinci Şua.](#)